

Nr 798

Av herrar Allard och Brandt i Aspabruk, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 103, angående yrkesutbildningen på jordbrukets område.

(Lika lydande med motion nr 667 i Första kammaren)

I mitten av 1950-talet åtog sig flertalet av landstingskommunerna vissa utrednings- och planeringsuppgifter för yrkesutbildningen. Gemensamt för samtliga utredningar var att de innebar en länsplanering av yrkesskolväsendets utbyggnad. Länsskolnämnderna har sedermera övertagit det planerings- och samordningsarbete som påbörjades av landstingskommunerna och har därvid haft att ta ställning till ett flertal detaljspörsmål och nytillkommande problem. Utvecklingen inom yrkesutbildningens område är så snabb att planeringsverksamheten ständigt måste vara under anpassning till förändrade förhållanden.

Länsskolnämndernas uppgift som samordnings- och planeringsorgan torde komma att accentueras ytterligare under de närmaste årens genomgripande omdaning av hela skolväsendet. Detta har stått klart för riksdagen i andra sammanhang, och länsskolnämndernas ställning som regional tillsynsmyndighet torde vara obestridlig. De har sedan 1958 erhållit starkt ökat ansvar för utvecklingen av skolväsendet.

Vid länsplaneringen för yrkesutbildningen är det ofrånkomligt att lantbruksundervisningen ingår på samma sätt som övriga yrkesskolor. Den nuvarande yrkesskoleorganisationen innesluter i sig de mest skiftande yrkesområden. Länsskolnämnderna skall ha möjlighet att ta initiativ till utvecklingsbefrämjande åtgärder och det är givet att yrkesutbildningsmöjligheterna planeras i samråd med arbetsmarknadsmyndigheter och med hänsyn till länets näringsliv. Det synes oss då vara synnerligen olämpligt att lantbrukets yrkesskolor undandras länsskolnämndernas omedelbara tillsyn och planeringsverksamhet. Förslaget (prop. sid. 135) att länsskolnämnden — den regionala tillsyns- och inspektionsmyndigheten för övriga skolor — skall utse en ledamot i en styrelse för lantbrukets yrkesskolor torde av flera skäl vara uppenbart oriktigt. En sådan anordning förekommer inte för någon annan skolform.

Antalet lantbruksundervisningsanstalter är 99. Av dessa ägs 74 direkt av landstingskommuner. Till de övriga skolorna som ägs av stiftelser, föreningar och liknande torde årligen utgå betydande landstingsbidrag. Med hänsyn till landstingskommunernas stora intresse och betydande ekonomiska insatser för lantbruksundervisningen borde det enligt vår mening

vara självklart att landstingen själva skall få välja styrelser för de egna skolorna. En sådan frihet ger alla andra skolstadgor åt huvudmännen. Landstingskommunerna är huvudmän för bl. a. folkhögskolor, centrala verkstadsskolor och yrkesskolor, och till dessa skolor utgår statsbidrag i ungefär samma omfattning som föreslås för lantbrukets yrkesskolor. För utseende av styrelser för folkhögskolor och yrkesskolor har gällande författningar icke föreskrivit någon annan ordning än att respektive skolas huvudman har att utse de önskade ledamöterna. Såvitt vi känner till har dessa regler för utseende av skolstyrelser icke medfört några olägenheter. Det saknas anledning att antaga att några svårigheter skall behöva uppstå om samma regler finge gälla för lantbrukets skolor.

De lokala yrkesskolorna är som känt enligt skolstyrelselagen underställ- da kommunens skolstyrelse. För landstingskommuns yrkesskola gäller den ordningen att skolans rektor, eller om mer än en rektor är förordnad, en av dem är självskriven styrelseledamot men att övriga ledamöter utses av landstinget. Kungl. Maj:t har vidare efter särskild framställning medgivit att flera yrkesskolor inom en landstingskommun kan ha en gemensam styrelse. Det är rimligt att anta att det ur en landstingskommuns synpunkt kan anses önskvärt att även de landstingsägda lantbruksskolorna lägges under sådan med övriga skolor gemensam styrelse. Riksdagen har tidigare vid behandlingen av förslaget till skolstyrelselag antytt, att lantbruksundervisningsanstalter mycket väl kan tänkas ligga under en med andra skolor gemensam skolstyrelse: »Möjligheter därför, som departementschefen förord- dat, finnes för Kungl. Maj:t att på framställning av vederbörande kommun i varje särskilt fall medge att skolstyrelsen skulle vara styrelse även för sådan skola. Som exempel på skolor av denna typ vill utskottet nämna, för- utom de högre tekniska läroverken, av primärkommun ägda privatläroverk, lantbruksundervisningsanstalter, centrala verkstadsskolor och folkhögsko- lor.» (KSU 1956: 1, sid. 109—110).

Enligt vår mening är det lämpligt att förhållandena vid lantbrukets yr- kesskolor ordnas i närmast möjliga överensstämmelse med övriga yrkessko- lor. Det bör därför fastställas sådana grunder för utseende av styrelser att skolans huvudman har frihet att utse de önskade ledamöterna. Landstingen bör vidare, om de så önskar, kunna utse gemensam styrelse för två eller flera skolor. Rektor bör vara självskriven ledamot av styrelsen. Om flera skolor har en gemensam styrelse bör en av rektorerna ingå i styrelsen. De valda ledamöternas antal synes böra vara minst fyra. För de valda ledamö- terna bör finnas suppleanter. Styrelsen bör inom sig få utse ordförande och vice ordförande. Om gemensam styrelse utses för flera skolor bör de rekto- rer som inte är ledamöter vara föredragande var och en för ärenden som berör enbart den egna skolan.

Enligt förslaget (prop. sidan 135) bör huvudmän som samverkar i en re- gional styrelse kunna bibehålla de nuvarande lokala styrelserna för lant- bruksskolorna. Detta synes oss som en ytterst olämplig anordning. Överflyt- tad på övriga skolförhållanden skulle det vara ungefär detsamma som om

man år 1958 utsett gemensamma skolstyrelser i kommunerna och samtidigt bibehållit de särskilda styrelserna för de olika skolorna.

Inom skol- och utbildningsväsendet har under senare år skett en samordning som torde vara av stor betydelse för den fortsatta utvecklingen. För oss synes det viktigt att denna samordning uppehålls. På sätt och vis är den en del av skolreformen. Det synes oss under dessa förhållanden olämpligt att inom lantbruksundervisningen införa organisationsformer som direkt strider mot de linjer som för närvarande kännetecknar den regionala och lokala ledningen av skolväsendet.

Med hänvisning till ovanstående hemställer vi,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 103 måtte besluta,

att länskolnämnden närmast under vederbörande centrala myndighet skall ha inseende över lantbrukets yrkesskolor;

att styrelse för lantbrukets yrkesskola med landstingskommun som huvudman skall bestå av skolans tjänstgörande rektor samt minst fyra av landstinget valda ledamöter, varvid styrelsen inom sig utser ordförande och vice ordförande; samt

att landstingskommun, som är huvudman för flera skolor, skall äga rätt att utse en för dessa skolor gemensam styrelse.

Stockholm den 3 april 1962

Henry Allard

Erik Brandt